

Dyslexieprotocol Trinitas Gymnasium

Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	blz 2
2. Voorwoord	blz 3
3. Wat is dyslexie?	blz 4
4. Dyslexieverklaring	blz 4
4.1 aanmelden met dyslexieverklaring.....	blz 4
4.2 vermoedens van dyslexie	blz 5
5. TV- categorieën	blz 6
5.1 TV0 en TV1 tijdverlenging	blz 7
5.2 TV2 aangepaste spellingsbeoordeling	blz 8
5.3 TV3 auditieve ondersteuning	blz 9
5.4 Communicatie indeling categorie	blz 9
5.5 Aanpassen categorie	blz 10
6. Afspraken talen en dyslexie	blz 10
6.1 Nederlands	blz 10
6.2 Overige talen	blz 10
7. Vrijstelling van een taal	blz 10
8. Examen doen met dyslexie	blz 11
9. Aangepaste studieboeken	blz 11
10. Luisterboeken in bibliotheek Almere	blz 11
11. Vragen over dyslexie?	blz 12

2. Voorwoord

Dit dyslexieprotocol is bedoeld voor leerlingen, ouders, docenten en schoolleiding van Trinitas Gymnasium. Wanneer in dit dyslexieprotocol hij geschreven wordt, kunt u ook zij lezen. Op Trinitas Gymnasium gaan we ervan uit dat binnen het Voortgezet Onderwijs dyslexie niet meer remedieerbaar is. Onze hulp richt zich dus vooral op het ermee om leren gaan. Daarbij willen we veel, maar kunnen we niet alles. Beperkende factor is de wet en regelgeving en de praktische mogelijkheden van de school. Dit dyslexieprotocol heeft als doel om af te bakenen wat we als school aan dyslectische leerlingen kunnen en willen bieden. De ingangsdatum is 1 augustus 2012.

Het dyslexieprotocol is geschreven in lettertype Arial 12, regelafstand 1,5, dit lettertype wordt in de bovenbouw bij de schoolexamens en Centraal Eindexamen gebruikt en is prettig leesbaar voor dyslecten. Het dyslexieprotocol is op de website van Trinitas Gymnasium na te lezen en wordt ieder jaar besproken binnen school en gecommuniceerd met leerlingen, ouders en docenten.

De heer B. van Minnen (rector)

Mw. A. Adolphi (orthopedagoog)

September 2024

3. Wat is dyslexie?

Op dit moment is de meest geaccepteerde definitie van dyslexie de volgende:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.

(Stichting Dyslexie Nederland)

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- **lezen en/of spellen op woordniveau** in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingsafspraken);
- het **snel en accuraat lezen** (decoderen) **van teksten** bij alle vakken;
- het **snel en accuraat spellen** (coderen) **bij functioneel schrijven** bij alle vakken.

(Uit: "Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs 2013").

Hardnekkigheid is een belangrijk kenmerk van dyslexie, niet alleen bij het leren lezen en spellen, maar ook bij het snel en vlot kunnen lezen. Deze moeilijkheden kunnen consequenties hebben voor vrijwel alle vakken; vooral die waarbij er veel informatie uit teksten moet worden verworven (zaakvakken, wiskunde, talen).

Het gymnasium is bij uitstek een talige opleiding, het tempo en het niveau van de talige vakken, zoals geschiedenis en aardrijkskunde is hoog en naarmate de leerjaren stijgen, stijgen uiteraard ook het niveau en de abstractiegraad van de teksten.

4. Dyslexieverklaring

Wanneer dyslexie is vastgesteld, hoort bij het rapport van de deskundige ook een dyslexieverklaring. Dit betekent dat uit psychodiagnostisch onderzoek is gebleken dat bij de leerling dyslexie is vastgesteld. Een dyslexieverklaring mag alleen worden afgegeven door een daartoe bevoegde deskundige. De deskundige moet in ieder geval een psycholoog of orthopedagoog zijn. Een remedial teacher of logopedist is niet bevoegd om een dyslexieverklaring af te geven.

De dyslexieverklaring geeft de mogelijkheid gebruik te maken van verschillende faciliteiten in het onderwijs. De benodigde (ICT-)hulpmiddelen moeten genoemd worden in de verklaring. Een dyslexieverklaring is onbeperkt geldig (Bron: Steunpunt Dyslexie).

4.1 Aanmelden met dyslexieverklaring

Wanneer een leerling op Trinitas Gymnasium wordt aangemeld en in het bezit is van een dyslexieverklaring, wordt verzocht om bij de aanmelding de dyslexieverklaring bij te voegen. De orthopedagoog van Trinitas Gymnasium stelt in overleg met de vaksecties aan de hand van de dyslexieverklaring en gegevens van ouders vast welke aanpassingen voor de leerling nodig en mogelijk zijn. Leerlingen worden op grond van de benodigde aanpassingen ingedeeld in een bepaalde categorie, voor de beschrijving hiervan zie hoofdstuk 5. De informatie over de benodigde aanpassingen voor de leerling komt kort samengevat op de Bakenpas te staan. De notitie op de Bakenpas geeft de leerling recht op tijdverlenging. Daarnaast kunnen zaken aangegeven worden waar docenten rekening mee moeten houden bij de betreffende leerling (bv. aanpassingen beoordeling spelling, vergroten van teksten e.d.).

4.2 Vermoedens van dyslexie

Gedurende de loop van de schooljaren

Leerlingen kunnen in de loop van hun schoolcarrière binnen het voortgezet onderwijs alsnog door hun ouders aangemeld worden voor een extern dyslexieonderzoek, bij bijvoorbeeld het Regionaal Instituut Dyslexie (RID) in Almere. In het VO zijn namelijk altijd leerlingen bij wie dyslexie zich pas manifesteert als ze veel talen en lange teksten moeten verwerken. Zij bereiken pas dan de grenzen van hun compensatiemogelijkheden.

Leerlingen die in de loop van een schooljaar een dyslexieverklaring krijgen of die aanpassingen krijgen in de maatregelen die voor hen gelden, krijgen een nieuw pasje waarop dit staat vermeld.

5. TV- categorieën

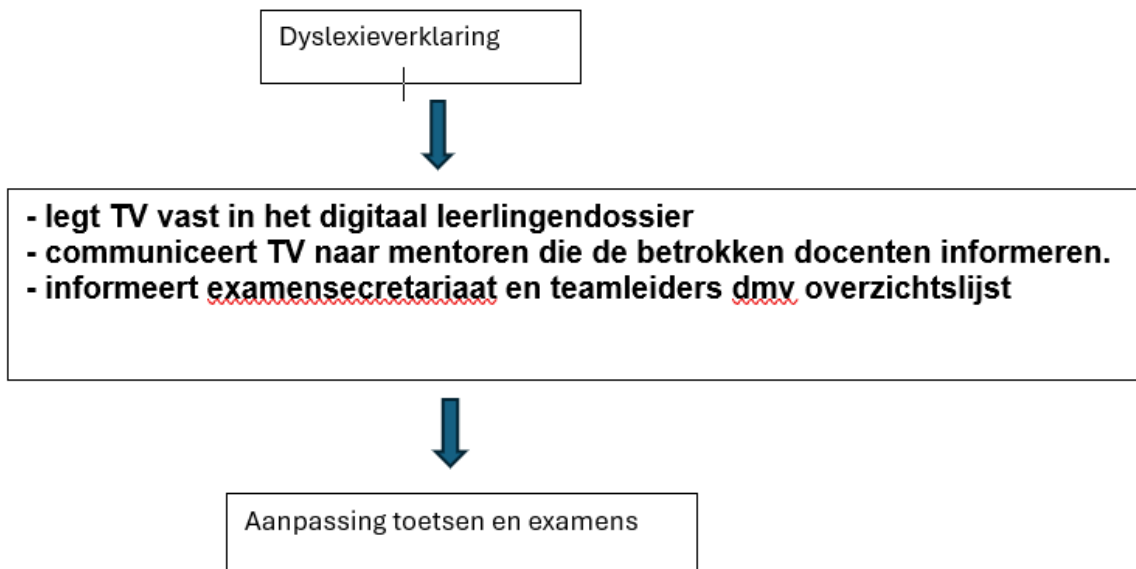
Leerlingen met de diagnose dyslexie hebben recht op extra tijd voor toetsen. De aanduiding dat ze recht hebben op extra tijd wordt aangegeven op hun Bakenpas met de afkorting TV (TV: TijdVerlenging). Naast de aanduiding TV staat op de pas een notitie over een categorie. Dit kan zijn categorie 0, 1, 2 of 3. De betekenis van deze categorieën vindt u in §5.1.

Door indeling in een categorie is voor alle docenten en leerlingen helder op welke aanpassingen de leerling recht heeft. Bij de start van het nieuwe schooljaar zal op de Bakenpas van de leerling de categoriecode komen te staan.

De toetsen voor dyslectische leerlingen kunnen worden aangeboden met lettertype Arial 12 met 1.5 regelafstand.

Het systeem van indelen in categorieën heeft als achtergrond dat we vaststellen dat de mate waarin dyslexie voorkomt en de bijbehorende maatregelen die nodig zijn per leerling erg verschillen. Afbakenen van de ernst en vorm van dyslexie is daarom in onze ogen een logische en eerlijke stap.

Procedure toepassen aanpassingen

5.1 TV0 en TV1 tijdverlenging

Categorie TV0

Het gaat hier om leerlingen die tijdverlenging krijgen om een andere reden dan dyslexie. Bij hen is een andere diagnose vast gesteld (ADHD, aan autisme verwante stoornis, dyscalculie e.d.) die het tempo van informatieverwerking in ernstige mate belemmert. Deze groep leerlingen krijgt de aanduiding TV0 op hun Bakenpas (geen dyslexie, maar wel iets anders).

Leerlingen die op grond van NT2 problematiek tijdverlenging krijgen (korter dan 6 jaar in Nederland) worden ook ingedeeld in categorie TV0. Het recht op tijdverlenging komt te vervallen op het moment dat de leerling langer dan 6 jaar in Nederland is.

Als maatregel passen we voor leerlingen die ingedeeld zijn in categorie TV0 tijdverlenging toe. Voor een toets van 45 minuten krijgt de leerling 10 minuten extra tijd. Op het examen is de tijdverlenging maximaal 30 minuten.

Categorie TV1

Het gaat hier om leerlingen die als gevolg van dyslexie last hebben van een tempoprobleem. Ze lezen langzamer, maar zijn veelal ook minder snel in het verwerken van informatie.

Als maatregel passen we voor deze leerlingen tijdverlenging toe. Voor een toets van 45 minuten krijgt de leerling 10 minuten extra tijd.

5.2 TV2 aangepaste spellingsbeoordeling

Het gaat hier om leerlingen die als gevolg van dyslexie last hebben van zowel een tempoprobleem als een spellingprobleem. Ze lezen langzamer, zijn veelal minder snel in het verwerken van informatie en hebben daarnaast grote moeite met de spelling. De spellingproblemen zijn bij deze groep leerlingen van basale aard, schrijven wat je hoort kost deze groep leerlingen veel energie.

Als maatregel passen we voor deze leerlingen tijdverlenging toe (beschrijving zie §5.1), daarnaast worden spellingfouten eventueel aangepast beoordeeld volgens afspraken binnen de secties.

5.3 TV3 auditieve ondersteuning

Het gaat hier om leerlingen die als gevolg van dyslexie in zeer ernstige mate last hebben van zowel een tempoprobleem als een spellingprobleem. Ze lezen beduidend langzamer, zijn beduidend minder snel in het verwerken van informatie en hebben daarnaast zeer grote moeite met de spelling. De spellingproblemen zijn bij deze groep leerlingen van zeer basale aard, schrijven wat je hoort kost deze groep leerlingen zeer veel energie. Deze groep leerlingen is zo goed als altijd al vanaf de basisschool als dyslectisch bekend en heeft daar ook al gebruik gemaakt van auditieve ondersteuning bij toetsen.

Als maatregel passen we voor deze leerlingen tijdverlenging toe (beschrijving zie §5.1), worden spellingfouten aangepast beoordeeld (beschrijving zie §5.2) en is er auditieve ondersteuning bij toetsen mogelijk.

Uitvoering auditieve ondersteuning in de onderbouw

Hieronder zijn de algemene afspraken te lezen over het gebruik van auditieve ondersteuning. We maken onderscheid tussen het gebruik van Claroread tijdens de lessituatie en tijdens toetsen. Tijdens de lessituatie mag een leerling gebruik maken van Claroread met oordopjes in wanneer de docent niet aan het uitleggen is en er geen samenwerkingsopdracht gegeven is.

Bij toetsen gelden de volgende afspraken:

De leerling:

- installeert Claroread op zijn laptop (na ontvangst van een mail van Woordhelder).
- levert een usb-stick aan de docent waarop zijn naam staat.
- heeft een laptop bij zich tijdens de toets.
- heeft oordopjes bij zich voor de toets.
- de toetsantwoorden schrijft de leerling op een regulier toetsblaadje.

De docent:

- levert de toets digitaal aan op een usb stick.

Als het nodig is dat de toets ook op de laptop geschreven moet worden, dan kan de leerling de toets maken in kladblok, daar is geen spellingscontrole mogelijk. Hierna slaat de leerling de toets op de stick op (naam document: naam leerling, klas, toets, datum) en levert de stick bij de docent in (vastgeplakt op regulier toetsblaadje). De docent print het document uit om deze na te kijken.

Uitvoering auditieve ondersteuning in de bovenbouw

In de bovenbouw geeft de leerling bij het examensecretariaat aan dat hij gebruik wil maken van een laptop tijdens SE 's en het CE. Het examensecretariaat zorgt ervoor dat een laptop beschikbaar is tijdens deze examens. Voor de overige toetsen gelden de afspraken van de onderbouw, zie hierboven voor de beschrijving.

5.4 Communicatie indeling categorie

Naast de aanduiding op de pas is het voor de docenten die lesgeven aan deze leerlingen van belang een overzicht te hebben van de problematiek en de aanpassingen die voor iedere leerling gelden. Middels een overzicht met de namen van alle dyslectische leerlingen zal de orthopedagoog de informatie bij de start van ieder schooljaar doorgeven aan de betreffende mentoren zodat deze iedere docent in kennis kan stellen welke leerlingen in de klas deze handicap hebben.

5.5 Aanpassen categorie

Indien in de loop der jaren blijkt dat een leerling meer aanpassingen nodig heeft dan eerder ingeschat is, neemt de mentor contact op met de orthopedagoog. De orthopedagoog zal vragen naar bewijsstukken om aan te tonen dat de reeds gestelde maatregelen niet voldoende zijn. Indien de orthopedagoog vaststelt dat de gestelde maatregelen inderdaad te weinig zijn, worden de maatregelen voor de betreffende leerling aangepast. Het is dan waarschijnlijk dat de leerling in een andere categorie komt. Dit zal weergegeven worden op een nieuwe Bakenpas.

6. Afspraken talen en dyslexie

6.1 Nederlands

Leerlingen met dyslexie hebben bij Nederlands recht op tijdverlenging, zowel in de onderbouw als in de bovenbouw.

Alle leerlingen krijgen bij een toets maximaal 10% aftrek van het totaal aantal punten als het gaat om spelling, formulering en interpunctie. Uitzondering hierop is een spellingspecifieke toets. Bij deze toets is er geen maximumaftrek voor dyslectische leerlingen.

Op het Centraal Eindexamen Nederlands is er geen aangepaste beoordeling van toepassing voor dyslectische leerlingen.

6.2 Overige talen

In de onderbouw en bovenbouw bij Engels, Frans, en Duits heeft de dyslectische leerling recht op de faciliteiten behorend bij zijn categorie.

7. Vrijstelling van een taal

Binnen het voortgezet onderwijs zijn er voor leerlingen die niet in staat zijn het volledige onderwijsprogramma te volgen, mogelijkheden tot aanpassingen. Bij het Baken moeten leerlingen die in de onderbouw les volgen op het niveau HAVO, VWO of gymnasium altijd alle talen volgen. Op gymnasiumniveau zijn er in de bovenbouw geen mogelijkheden voor vrijstelling van een taal. Voor meer informatie hierover kunt u contact opnemen met de orthopedagoog.

8. Examen doen met dyslexie

Tijdens het eindexamen heeft de leerling recht op de faciliteiten behorende bij zijn/haar TV categorie.

Mogelijke faciliteiten bij het eindexamen zijn:

- Tijdverlenging; bij het centraal examen gaat het hier om een verlenging van de desbetreffende toets met ten hoogste 30 minuten.
- Auditieve ondersteuning; dit gebeurt op een PC met speciaal geleverde software.
- Ondersteuning d.m.v. computer/laptop, alleen mogelijk indien dyslexie gecombineerd is met ernstige motorische problemen.

9. Aangepaste studieboeken

Vanaf schooljaar 2009/2010 zijn scholen voor voortgezet onderwijs verplicht om lesmateriaal gratis ter beschikking te stellen aan leerlingen. Dit geldt ook voor aangepaste schoolboeken.

Aangepaste schoolboeken zijn bijvoorbeeld gesproken boeken, brailleboeken en vergrotingen. Deze boeken worden speciaal gemaakt voor leerlingen met een leesbeperking, zoals bijvoorbeeld leerlingen met een visuele handicap of dyslexie. Scholen zijn ervoor verantwoordelijk de aangepaste boeken gratis aan deze leerlingen te verstrekken.

Om te bekijken of een leerling voor aangepaste studieboeken in aanmerking kan komen, moet er contact worden opgenomen met de orthopedagoog. Leerlingen die vanwege een andere reden dan dyslexie of een visuele handicap tijdverlenging hebben, komen voor deze regeling niet in aanmerking.

10. Luisterboeken in bibliotheek Almere

Met ingang van het schooljaar 2009-2010 zijn alle leerlingen van Trinitas Gymnasium d.m.v. het schoolabonnement automatisch lid van de gemeentelijke bibliotheek. Dit abonnement geeft dezelfde rechten en mogelijkheden als de basisjaarkaart die u normaal bij de bibliotheek zou kunnen aanschaffen. Onder deze regeling vallen ook Daisy-roms en de Daisy-speler. Dankzij de Daisy-rom kunnen jongeren en volwassenen met een visuele handicap of beperking en mensen met dyslexie of fysieke leesproblemen blijven lezen. Een Daisy-rom is een gesproken boek. Geen luisterboek, want bij de Daisy-rom kan je via de zoekstructuur van de Daisy-speler navigeren in de tekst naar bijvoorbeeld pagina's, hoofdstukken en/of rubrieken. Ook kan de afspeelsnelheid geregeld worden. Leerlingen die vanwege dyslexie graag luisterboeken willen gebruiken bij het lezen voor de leeslijst van de talen, kunnen via de bibliotheek luisterboeken lenen.

De Daisy-rom kan op twee manieren beluisterd worden; door het gratis lenen van een Daisy-speler bij de bibliotheek (borg €50,-) of via speciale software op de pc. Deze software is **gratis** en in het Nederlands te downloaden via <http://www.daisy.org/amis/download/translations> , kies voor Dutch - als u in het Nederlands wilt installeren.

11. Vragen over dyslexie?

Voor vragen betreffende dyslexie kunt u terecht bij de orthopedagoog. Zij zal uw vragen proberen te beantwoorden of zoekt ze uit.

De orthopedagoog is verantwoordelijk voor de inhoud van dit dyslexieprotocol. Aanvullingen en opmerkingen hierover kunnen aan haar doorgegeven worden.

Contactgegevens orthopedagoge

Anneke Adolphi

Werkdag: Maandagochtend, dinsdag en donderdagochtend

Email: a.adolphi@hetbaken.nl

Tel: 036-845 24 00